

СТАНДАРТЫЗАЦЫЯ ІКТ - ДАМІНАНТА ЛІЧБАВАЙ ТРАНСФАРМАЦЫІ ЭКАНОМІКІ

Інфармацыйныя тэхналогіі сёння - неад'емная частка розных абласцей дзейнасці дзяржавы, бізнесу, чалавека. ІТ-сфера расце, эвалюцыяніруе, і Беларусь у гэтым працэсе сярод лідэраў. Паводле ацэнак экспертаў, у нашай рэспубліцы ствараюцца элементы электроннага ўрада, якія па функцыянале не саступаюць сусветным аналагам. У сувязі з гэтым усё часцей заходзіць гаворка пра неабходнасць своєчасовага пераходу ад нарматыўнага прававога рэгулявання інфарматызацыі да стандартызацыі ўсіх працэсаў, якія адбываюцца ў гэтай галіне.

Аб пытаннях бягучага рэгулявання ў сферы ІКТ дзеліцца меркаваннем міністр сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь Сяргей Пятровіч Папкоў.

Рэспубліка Беларусь валодае значным інтэлектуальным і кадравым патэнцыялам у сферы тэлекамунацый і сувязі. Паводле апошніх дадзеных Міжнароднага саюза электрасувязі (ITU), індэкс развіцця ІКТ нашай краіны складае 7,26, што адпавядае 31-му месцу сярод 175 дзяржаў свету.

У рэспубліцы створаны ключавыя перадумовы для развіцця лічбавай эканомікі і пераходу да інфармацыйнага грамадства. Ажыццяўляецца шырокае прымяненне ІКТ у розных сферах, што спрыяе павышэнню канкурэнтаздольнасці нацыянальнай эканомікі, паляпшэнню якасці жыцця насельніцтва. Няма такой сферы або галіны, якая сёння засталася б незакранутай працэсамі лічбавай трансфармацыі. Гэты глабальны працэс закрануў усе развітыя дзяржавы і дзяржавы, якія развіваюцца. Хуткасць і паспяховасць гэтых пераўтварэнняў у кожнай краіне сталі залогам будучага развіцця грамадства, канкурэнтаздольнасці эканомікі і росту дабрабыту грамадзян.

На змену тэрміну «інфармацыйнае грамадства», які выкарыстоўваўся пачынаючы з 90-х гадоў для апісання працэсаў укаранення інфармацыйных тэхналогій у розныя грамадскія працэсы, прыйшоў тэрмін «лічбавая трансфармацыя».

Неабходнасць увядзення новага вызначэння абумоўлена уплывам двух ключавых фактараў. Па-першае, гэта масавае прымяненне традыцыйных інфармацыйных тэхналогій і інтэрнэту ва ўсіх сферах жыццядзейнасці сучаснага грамадства. Па-другое - імклівае развіццё найноўшых тэхналагічных трэндаў (5G, кагнітыўныя, мабільнасць, вялікія дадзеныя і развітая аналітыка, хмарныя тэхналогіі, сацыяльныя тэхналогіі, дапоўненая рэальнасць, «інтэрнэт рэчаў» і кіберфізічныя сістэмы, адытыўная вытворчасць).

Зніжэнне кошту прылад і магчымасць іх больш шырокага выкарыстання, павышэнне вылічальных магутнасцяў пацягнулі за сабой пераход колькасці ў якасць.

Лічбавая трансфармацыя прывяла не проста да павышэння эфектыўнасці існуючых бізнес-працэсаў, а да карэннай змены ўстояных метадаў вядзення бізнесу і арганізацыйных структур. Адбыўся рэзкі скачок збору інфармацыя.

З 2003 г. па сённяшні дзень у Рэспубліцы Беларусь прынята 3 асноўныя дзяржаўныя праграмы па інфарматызацыі:

1. Дзяржаўная праграма інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь на 2003-2005 гады і на перспектыву да 2010 года «Электронная Беларусь»;
2. Нацыянальная праграма паскоранага развіцця паслуг у сферы інфармацыйна-камунацыйных тэхналогій на 2011-2015 гады;

3. Дзяржаўная праграма развіцця лічбавай эканомікі і інфармацыйнага грамадства на 2016-2020 гады.

У рамках гэтых дзяржпраграм рэалізавана ці плануецца ажыццявіць у агульнай складанасці парадку 270 мерапрыемстваў. Пры гэтым для вырашэння надзённых задач у кожнай галіне ўкараняліся ведамасныя праграмныя прадукты, якія забяспечваюць іх эфектыўнае функцыянаванне. Часцяком інфармацыйныя рэсурсы і базы дадзеных ствараліся для рэалізацыі выключна вузкаведамасных патрэб, і гэта ў перспектыве стварыла відавочныя перашкоды для далейшай інтэграцыі.

З часам як унутры камерцыйных кампаній, так і ў сістэме дзяржкіравання пачалі стварацца спецыялізаваныя функцыянальныя падраздзяленні, адказныя за дадзеныя. Іх задача - інтэграцыя дадзеных ва ўмовах функцыянальнай раз'яднанасці і адсутнасці каардынацыі, так як выкарыстоўваецца велізарная разнастайнасць сістэм, сродкаў, тэхналогій і паслуг, якія пастаўляюцца вялікай колькасцю розных распрацоўшчыкаў.

Усе сталі разумець, што калі праграмнае забеспячэнне распрацавана па адзіных прынцыпах, то чаму б не захоўваць усе напрацоўкі, тэхналогіі і сістэмы ў адным месцы? Такім чынам, любы іншы дзяржаўны орган або арганізацыя маглі б выкарыстоўваць іх для ўласных патрэб. Гэта выявіла неабходнасць перагляду і дапрацоўкі на дзяржаўным узроўні стандарты, якія выкарыстоўваюцца ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі. Яскравым прыкладам для Рэспублікі Беларусь з'яўляецца распрацоўка стандартаў у сферы міжведамаснага дакументазвароту, адсутнасць якіх сёння не дазваляе ўкараніць паўнавартасны электронны дакументаабарот з выкарыстаннем электроннага лічбавага подпісу.

Якім жа чынам трэба пераадольваць такія бар'еры? Што неабходна зрабіць у першую чаргу?

Перш за ўсё трэба будзе распрацаваць комплекс стандартаў, накіраваных на рашэнне дадзенай задачы. Гэта своеасаблівы «ключ» стандартаў павінен вызначаць:

парадак перадачы электронных дакументаў і дакументаў у электронным выглядзе на архіўнае захоўванне;

адзінкі захоўвання і ўліку для масіва дакументаў, якія перадаюцца;

фармат перадачы дакументаў на знешняе дзяржаўнае / камерцыйнае захоўванне;

рэгламент задачы і прыёмкі адзінкі захоўвання электронных дакументаў.

Акрамя гэтага патрабуецца ўнесці змены ў дзеючыя стандарты па захоўванні электронных дакументаў.

Рэальнасць такая, што стандарты вызначаюць парадак распрацоўкі, выкарыстання і кіравання жыццёвым цыклам сродкаў аўтаматызацыі і інфарматызацыі ў цэлым. У іх распрацоўку ўключаюцца дзяржаўныя і міжнародныя органы, навуковыя асацыяцыі, асобныя эксперты і даследчыя арганізацыі. Фінансаванне можа ажыццяўляцца як за кошт дзяржаўнага бюджэту, так і за кошт кансалідаваных сродкаў буйных кампаній.

Паводле міжнародных экспертных ацэнак, сукупны ўклад стандартызацыі ў ВУП ацэньваецца на ўзроўні 2-3%. Стандарты ў сферы ІКТ (ІТ-стандарты) складаюць значную частку гэтага аб'ёму.

Поспех лічбавай трансфармацыі ў кожнай краіне вызначаецца гарманізацыяй нацыянальных і міжнародных стандартаў і тэмпамі іх укаранення. Адсутнасць сучасных стандартаў у многіх галінах адмоўна адбіваецца на якасці вырабленай прадукцыі і паслуг.

Стандартызацыя ў сферы ІКТ ахоплівае ўсе этапы і складнікі жыццёвага цыкла інфармацыйных сістэм, рэсурсаў і тэхналогій:

сродкі апісання бізнес-працэсаў,

софтверную інжынерную,

кіраванне ІТ-сэрвісамі,

інфармацыйнае ўзаемадзеянне,

фарматы дакументаў і пратаколы абмену,

стандарты апісання і ідэнтыфікацыі інфармацыйных рэсурсаў.

Аналіз дынамікі змены міжнародных прыярытэтаў у гэтай галіне паказвае, што раз у 4-5 гадоў з'яўляецца некалькі новых прыярытэтных напрамкаў, а некалькі перастаюць такімі быць. Таму прыярытэты, заснаваныя на міжнародных падыходах, павінны рэгулярна ўдакладняцца, асабліва з улікам дынамікі змены нацыянальнай навукі і прамысловасці.

Развіццё нацыянальнай ІТ-стандартызацыі павінна праводзіцца на аснове адаптацыі лепшых міжнародных і замежных стандартаў, а таксама ўважлівага аналізу і ўліку нацыянальных асаблівасцяў. Арыгінальныя нацыянальныя ІТ-стандарты павінны распрацоўвацца толькі ў выпадку адсутнасці дзеючых (распрацоўваемых) здавальняючых міжнародных і замежных стандартаў.

У нас у краіне ў галіне ІТ-стандартызацыі можна вылучыць некалькі асноўных актуальных накірункаў:

- праграмная і сістэмная інжынерыя;
- міжведамаснае ўзаемадзеянне, уключаючы міжведамасны дакументаабарот;
- тэлекамунікацыі і пратаколы абмену інфармацыяй паміж сістэмамі;
- кіраванне інфармацыйнымі тэхналогіямі і паслугамі ІТ;
- бяспека інфармацыйных тэхналогій;
- ідэнтыфікацыйныя карты і прылады ідэнтыфікацыі асобы;
- кіраванне дадзенымі і абмен дадзенымі;
- біяметрыі;
- тэрміналогіі;
- стандартызацыя ў прадметных галінах: адукацыя, ахова здароўя, энергетыка, транспарт, сельская гаспадарка, «інтэрнэт рэчаў», Industry 4.0, дзяржкіраванне.

Сістэма стандартызацыі ў галіне ІТ з'яўляецца важным элементам дзяржаўнай навукова-тэхнічнай і інавацыйнай палітыкі, а таксама адным з ключавых інструментаў укаранення тэхналогій ва ўсе асноўныя галіны эканомікі.

Найважнейшым фактарам, які спрыяе эфектыўнай лічбавай трансфармацыі, становіцца забеспячэнне адпаведнасці нацыянальнай нарматыўна-тэхнічнай базы сусветным стандартам, заснаваным на сучасных тэхналагічных трэндах.

Разам з тым не менш актуальным пытаннем з'яўляецца апэратыўнасць выпрацоўкі і зацвярджэння адзіных нормаў і патрабаванняў (стандартаў) да інфармацыйных сістэм і рэсурсаў. Сфера ІТ - адна з тых, якія найбольш развіваюцца ў нашай краіне, і далейшы поспех рэалізацыі большасці нацыянальных праектаў залежыць ад своечасовасці і апэратыўнасці прыняцця адпаведных кіраўнічых рашэнняў. Тым не менш працэс узгаднення і зацвярджэння асобных норм і патрабаванняў часта можа займаць больш за адзін год, што ў сучасных умовах недапушчальна.

З улікам рэалій варта прыняць, што толькі падлучэнне да гэтага працэсу ўсіх зацікаўленых структур, а таксама Перайманне міжнароднага вопыту павінны садзейнічаць хуткаму пераводу працэсу развіцця ІКТ-сектара на новы, больш якасны ўзровень.

Якія ж у дадзеных умовах прыярытэтыя задачы развіцця сферы інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій?

Ключавым фактарам поспеху лічбавай трансфармацыі і забеспячэння канкурэнтаздольнасці айчынных тавараў і паслуг з'яўляецца гарманізацыя айчынных стандартаў з міжнароднымі. Існаванне ў нашай краіне стандартаў распрацоўкі сістэм і рэсурсаў дазволіла б не толькі загадзя, яшчэ на этапе праектавання, вырашыць праблему інтэграцыі праграмага забеспячэння, але таксама стварыла б перадумовы далейшай аптымізацыі працэсу распрацоўкі праграмага забеспячэння для дзяржаўных патрэб.

Па прыкладзе індустрыяльна-развітых краін і асноўных гандлёва-эканамічных партнёраў Рэспублікі Беларусь неабходна распрацаваць дарожную карту па стандартызацыі ў сферы лічбавай трансфармацыі.

Для хутчэйшага вырашэння пастаўленых задач і выпрацоўкі стратэгіі стандартызацыі ў сферы інфармацыйных тэхналогій неабходна правесці шэраг ключавых мерапрыемстваў. Іх

практичнае рашэнне патрабуе праяўлення інвестыцыйнай і інавацыйнай актыўнасці, прыкладання намаганняў па ўдасканаленні арганізацыйна-прававога поля. Неабходна зрабіць наступнае:

- правесці ацэнку бягучага стану сучасных тэхналагічных трэндаў у міжнароднай сістэме стандартаў;

□ выявіць перспектыўныя напрамкі стандартызацыі ў розных тэхналагічных (Cloud, Big Data, Internet of Things, CPPS) і праблемных абласцях (Smart Learning, e-Health, Industry 4.0, Science 2.0 і інш.);

□ прааналізаваць ступень гарманізацыі айчынных і міжнародных стандартаў у розных галінах прымянення;

□ сфармуляваць найбольш актуальныя для Рэспублікі Беларусь напрамкі стандартызацыі ў сферы ІКТ;

□ распрацаваць нацыянальную дарожную карту па пераходзе да міжнародных стандартаў, у т. л. у сферы электроннага ўрада.

Вытворчым галінам эканомікі Рэспублікі Беларусь неабходна распрацаваць стратэгіі лічбавай трансфармацыі (Industry 4.0) на перыяд 2018-2020 гг., а таксама абавязаць падведамасныя прадпрыемствы распрацаваць і ўкараніць неабходны комплекс стандартаў прадпрыемства, якія забяспечваюць выпуск канкурэнтаздольнай прадукцыі і гарманізаваных са стандартамі, якія выкарыстоўваюцца вядучымі сусветнымі кампаніямі - канкурэнтамі. Актуальнасць агульных патрабаванняў да дзяржаўных інфармацыйных сістэм у цяперашні час відавочная. Такім чынам, становіцца магчымым стварэнне базавай платформы для захоўвання інфармацыі аб усіх тэхнічных рашэннях розных дзяржорганаў і арганізацый. У далейшым падобнае рашэнне дапаможа пазбегнуць стварэння дубліруючых адзін аднаго сістэм.

У бліжэйшай перспектыве сектар ІКТ павінен стаць годнай апорай для дзяржавы. Гэта ў поўнай меры адпавядае рашэнню маштабнай задачы, пастаўленай Прэзідэнтам.

Source URL: <https://mpt.gov.by/news/12-09-2017-2281>